

סופר 'קהילות' ממשיך את הפרוייקט המיוחד, בפרק חמישי מרתק ומלא תוכן, לתולדותיה של שכונת 'בית וגן', במלאת 100 שנה לייסודה || הפעם הוא מעניק הצצה לבתי הכנסת שפיארו את השכונה בימי הראשית ובשנים לאחריהם || משכנותיך ישראל

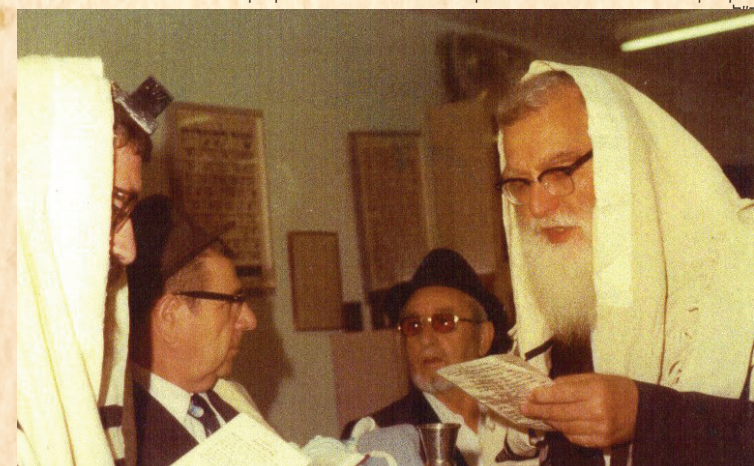
ישראל הלוי

רבי יעקב קאפל זילברברג זצ"ל עם כ"ק מרן אדמו"ר ה'לב שמחה' מגור זי"ע ומרן גאב"ד טשעבין זי"ע

כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א בביקורו בבית מדרשו של רבי יעקב קאפל זילברברג

הגראל הייסן, הסופר ר' ישראל שפיגל ור' ניסן רובל (היה מהמנהלים בישיבת קול תורה)

האדמו"ר מראדזין בית וגן וגיסו רבי משה מיכל פינק רב בית הכנסת חסידים

בתי הכנסת בשכונה

ולחאיר להם פנים. במשך ארבעים שנה נשא הרב מן-ההר את עטרת ההנהגה במקום, עד לפטירתו ביום כ"ו אלול תש"ס.

עם השנים התדלדלה הנוכחות במקום, המתפללים המבוגרים התמעטו והלכו, והקומץ המועט שנותרו לגור במקום התקשו להחזיק את בית הכנסת ולתפעל את המניינים. אל התמונה נכנסו אברכים צעירים שזקוקים היו נואשות למקום תפילה, הם הצטרפו לקומץ המבוגרים שנותרו במקום, וכך יצאו שני הצדדים נשכרים.

בית כנסת הגר"א

ליבה של שכונת בית וגן הוא ללא ספק בית הכנסת הגר"א. בית הכנסת הוותיק שנוסד על ידי נכבדי וראשי הקהל, ואדניו הוטבעו בדרכו של אדוניו הגר"א, כמו כן כל מנהגי המקום והליכותיו כולם הינם על פי תורתו של הגאון מווילנא.

בכדי לקבל את התמונה המלאה על ייסודו של בית הכנסת, ועל פעילותו בימים האלו, יצרנו קשר עם הרבני רבי יצחק לנג שיחי' ובנו של הרבני הנכבד רבי זאב לנג ז"ל, וביקשנו לקבל מפיו את הפרטים בקשר להקמת בית הכנסת ותחילת יסודו.

בראשית שיחנו מבקש הרב לנג להעלות ולהזכיר את המשפט אותו טבע הגאון הגדול רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל אשר התבטא ואמר אודות האב רבי זאב לנג כי הוא "האדריכל החרדי של שכונת בית וגן התורתית".

רבי יצחק פותח ומספר בפרוטרוט רב את סדר השתלשלות הדברים. הוא מספר כי ההחלטה לעלות לארץ ישראל גמלה בליבו של אביו, בפרעות ליל הבדולח. הוא הבין כי גרמניה היא אינה מקום מגורים אפשרי עבורם. הוא התארגן ועזב בתוך תקופה קצרה את העיר פרנקפורט שבה גרו הוא ואבותיו במשך שנים רבות. בחלוף כמה שנים למגוריו בארץ ישראל, הגיעה לאוזניו השמועה על הקמת שכונת פאג"ז בבית וגן, על ידי הקבלן הנודע רבי אברהם טרגר. לאחר בידורים שונים גילה כי האווירה במקום מתאימה לחינוך הילדים, הוא עקר ועבר להתגורר בשכונה.

בשבת הראשונה למגוריו במקום הלך רבי זאב

ליבה של כל שכונה יהודית באשר היא, הם בתי הכנסת שבה. שם פועם הלב היהודי בעוז ובו ניתן להרגיש את ההווי המיוחד של המקום כולו. התייחודה שכונת 'בית וגן' בבתי הכנסות המיוחדים שבה, חלק מהם וותיק ביותר וימיהם כימי השכונה, וחלק אחר חדש יותר. אלו ואלו מקבלים ומתמלאים כל העת ב'פנים חדשות' המתמזגות בהווי המיוחד והניחוח העתיק של המקום, ויצרות בו כמין מוזיגה ייחודית ואיכותית

בית כנסת המגדל

בית הכנסת 'המגדל' מלבד היותו כיום מקום תפילה עבור מאות אברכים בני תורה שקבעו בו את מקום תורתם ותפלתם, הוא הינו אחד מנקודות ההיסטוריה המוקדמות ביותר של שכונת 'בית וגן'. בית הכנסת המגדל הפעיל מזה עשרות שנים נוסד בימי ההתיישבות הראשונית של תושבי השכונה, ומאז ועד היום לא נסגרו שערי מעולם. בית הכנסת זכה לשמו החרגי - 'המגדל' בזכות מגדל המים שניצב בסמוך לו, ושימש כמקור לאספקת מים עבור תושבי השכונה. למעשה מגדל המים קדם אף לבנין בית הכנסת כפי שניתן לה' תרשם בתמונה המצורפת.

בית הכנסת שהוקם בתקופה הראשונה של השכונה, יועד עבור ציבור המתפללים האשכנזים, ובכך הוא חבר לבית הכנסת הספרדי שקדם לו, ואשר אודותיו הרחבנו במאמר הראשון שראה אור. מרבית המתפללים במקום באותם ימים היו מחוגי המזרחי. ותיקי השכונה זוכרים לציין בערגה את אותם ימים בהם היה בית הכנסת מלא מפה לפה, כאשר התפללו בו בכל שבת למעלה משלש מאות מתפללים.

רב בית הכנסת ומי שנשא את המקום על שכמו היה הרב הגאון רבי שלמה זלמן מן ההר. הוא מילא את מקורו של הרב הגאון רבי שמואל אליעזרי - רבה הראשון של השכונה. גאון עולם היה הרב מן ההר, ובקיאותו בספרי ההלכה וכל מקצועות התורה היו נדירות ביותר, יחד עם זאת יכול היה לשוחח עם כל אדם בסבלנות וברמה המתאימה לו, כאשר אף עם ילדים מצא את השפה המשותפת, ויכול היה להתאים את עצמו אליהם